

1 Samenvatting van het artikel (met gebruik van AI)

Rituelen zijn betekenisvolle, herhaalbare symbolische handelingen die mensen helpen om belangrijke levensmomenten te beleven en te begrijpen. Ze geven vorm aan ervaringen zoals geboorte, liefde, verlies en dood, en maken zichtbaar wat innerlijk belangrijk is.

*** Wat is een ritueel?**

Een vaste, symbolische handeling met woorden, gebaren en tekens.
Geeft betekenis aan belangrijke ervaringen.
Schept openheid voor een diepere werkelijkheid..

*** Waarom zijn rituelen belangrijk?**

Ze helpen mensen omgaan met ingrijpende gebeurtenissen.
Ze geven uitdrukking aan gevoelens die moeilijk in woorden te vatten zijn.
Ze creëren verbondenheid binnen families, gemeenschappen en religies.
(b.v; een ritueel op 6 dec. Sinterklaas)
Religieuze rituelen geven niet alleen vorm aan menselijke samenhang, maar ook aan het mysterie van het bestaan. B.v. het avondkruisje 'God zegene en beware je.'

*** Rituelen zijn meer dan een vorm**

De uiterlijke handelingen drukken eerbied uit voor wat kwetsbaar en waardevol is.
Wanneer alleen de vorm overblijft zonder betrokkenheid, ontstaat **ritualisme**: een lege, betekenisloze herhaling.

*** Hoe werken rituelen?**

Door **herkenbaarheid**: een vaste structuur van gebaren vergezeld van betekenisvolle woorden.

Door **herhaling**: elke herhaling kan een nieuwe ervaring oproepen.

Door **traditie**: kennis van het achterliggende verhaal maakt het ritueel begrijpelijk. B.v. het doopsel als overgang van dood naar leven in Christus.

*** Rituelen veranderen mee met de tijd.**

De vorm kan aangepast worden, terwijl de kern behouden blijft.
Voorbeeld: de liturgische vernieuwingen na het Tweede Vaticaans Concilie.

*** Vergelijking met muziek en spel.**

Zoals een muziekstuk telkens anders klinkt, blijft een ritueel hetzelfde én toch nieuw.

Zoals een spel een eigen wereld creëert, haalt een ritueel mensen even uit het dagelijkse leven en maakt het een bijzondere ervaring mogelijk.

*** De taal van rituelen is niet alledaags noch informeel, maar gelaagd**

Ze informeert niet alleen, maar roept betekenis en betrokkenheid op.
Ze lijkt meer op poëzie dan op gewone, praktische taal.

* **Wat maakt religieuze rituelen bijzonder?**

Ze verwijzen naar een geloofsverhaal en naar God.

Ze nodigen uit om verder te kijken dan jezelf en stimuleren zorg voor anderen.

* **Tot slot**

Rituelen zijn veel meer dan tradities of formaliteiten. Ze geven betekenis aan belangrijke levensmomenten, versterken verbondenheid en openen mensen voor een diepere werkelijkheid. Door rituelen leren mensen niet alleen hun cultuur of religie kennen, maar ook zichzelf en wat echt belangrijk is in het leven.

2 Methodische suggesties

* Het vrij theoretisch geschreven artikel dient door alledaagse voorbeelden van rituelen uit het leven en van eenvoudige christelijke rituelen 'tot leven te komen'. Zoek het niet te ver! In die zin is het artikel in het tijdschrift over de betekenis van het 'buigen' een goede aanvulling op de gesprekstekst. Denk ook aan b.v. een verjaardag vieren; een minuut stilte voor...; bloemen op een plaats waar geweld werd gebruikt, een nieuwjaarsbrief voorlezen; een diploma-uitreiking; op vrijdagavond samen thuis allen aan tafel; ... Ook bij christelijke symbolen het niet te ver zoeken: kerstbal plaatsen; kerstliederen; kruisbeeld inzegenen en ophangen bij betrekken nieuwe woning; een vast avondgebed gebruiken 'Heer maak mij instrument van vrede...'; de adventskrans met vier kaarsen; bij de doop eenzelfde 'familiedoopkleedje' telkens gebruiken; een kaarsje voor studerenden; een askruisje als teken bij begin vasten;

° De vragen bij het artikel maken het mogelijk om boeiende gesprekken met elkaar te houden rond de betekenis van rituelen in het leven en in het beleven van de christelijke godsdienst.

3 Enkele voorbeelden van nieuwe rituelen (op menselijk en op religieus-christelijk vlak)

Nieuwe rituelen ontstaan vaak doordat de samenleving verandert.

* **Nieuwe rituelen in de samenleving (menselijk vlak)**

Een kaarsje branden of bloemen neerleggen na een ramp of aanslag om slachtoffers te herdenken.

Een herinneringsboom planten na het overlijden van een dierbare.

Een gender reveal of babyshower om de komst van een baby te vieren.

Een afstudeerhoed in de lucht gooien na het behalen van een diploma.

Samen aftellen op oudejaarsavond en elkaar om middernacht gelukkig nieuwjaar wensen.

Een minuut applaus of een witte vlag voor zorgverleners of andere mensen die zich bijzonder hebben ingezet, zoals tijdens de coronapandemie.

* **Nieuwe rituelen in het christendom**

Sommige christelijke gemeenschappen hebben de voorbije decennia nieuwe of

vernieuwde rituelen ontwikkeld.

Taizévieringen: eenvoudige vieringen met stilte, korte Bijbellezingen en meditatieve liederen.

Herdenkingsvieringen voor overledenen, waarbij de namen van de overledenen worden voorgelezen en voor elk van hen een kaars wordt aangestoken.

Zegeningen van gezinnen, studenten of reizigers aan het begin van een nieuw schooljaar, een reis of een belangrijke levensfase.

Scheppingsvieringen, waarin christenen bidden en stilstaan bij de zorg voor de natuur en het klimaat.

Digitale gebedsmomenten of online vieringen, waarbij mensen via internet samen bidden of een kerkdienst volgen.

Vieringen rond vrijwilligerswerk of engagement, waarin mensen worden gezegend voor hun inzet in de samenleving.

Deze voorbeelden laten zien dat rituelen niet stilstaan. Ze groeien mee met nieuwe maatschappelijke situaties en met wat mensen vandaag belangrijk vinden, terwijl ze tegelijk een gevoel van verbondenheid en betekenis blijven geven.

4 Gebedsmoment rond het belang van rituelen (ook apart als bijlage 2)

1 Kruisteken

We staan even stil bij het belang van rituelen. Ze lijken soms klein of vanzelfsprekend: een kaars aansteken, een kruisteken maken, een hand geven, een zegen uitspreken, een bloem neerleggen. Ze helpen ons herinneren, verbinden en hopen. Ze maken zichtbaar wat met woorden alleen moeilijk uit te drukken is.

Tekenen wij ons met het teken van christenen: **In de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.**

In het evangelie ontmoeten we een bijzonder ritueel: een vrouw zalft Jezus met kostbare olie. Sommigen vinden het verspilling. Jezus ziet iets anders.

2 Evangelielezing: Marcus 14,3-9

Jezus was in Bethanië, in het huis van Simon de melaatse. Terwijl Hij aan tafel lag, kwam een vrouw binnen met een albasten kruik vol kostbare, zuivere nardusolie. Zij brak de kruik open en goot de olie uit over zijn hoofd.

Sommigen ergerden zich en zeiden tegen elkaar:

"Waartoe die verspilling? Die olie had voor veel geld verkocht kunnen worden en aan de armen gegeven."

Maar Jezus zei:

"Laat haar begaan. Waarom valt u haar lastig? Zij heeft Mij een goede daad bewezen. De armen hebt u altijd bij u, en u kunt hun weldoen wanneer u wilt, maar Mij hebt u niet altijd. Zij heeft gedaan wat zij kon; zij heeft mijn lichaam

vooraf gezalfd voor mijn begrafenis. Voorwaar, Ik zeg u: overal waar het evangelie verkondigd wordt, zal ook verteld worden wat zij gedaan heeft, tot haar gedachtenis."

3 Bezinning

Rituelen worden soms afgedaan als ouderwets of overbodig. Toch hebben mensen ze altijd nodig gehad. Bij geboorte en afscheid. Bij vreugde en verdriet. Op momenten waarop het gewone leven even stilvalt.

De vrouw uit Bethanië kiest niet voor een lange uitleg. Zij spreekt niet veel woorden. Haar liefde krijgt vorm in een gebaar. De geur van de olie vult het hele huis. Wat van binnen leeft, wordt zichtbaar voor iedereen.

Ook vandaag hebben we zulke gebaren nodig. Een kaars die brandt voor iemand die we missen. Een hand op een schouder. Stilte. Een gebed. Een teken van vrede. Deze eenvoudige rituelen herinneren ons eraan dat God aanwezig is in ons midden en dat liefde zichtbaar mag worden.

Rituelen lossen niet alles op. Maar ze helpen ons om stil te staan bij wat echt waardevol is. Ze verbinden ons met elkaar, met wie ons zijn voorgegaan en met God.

We nemen een moment stilte.

Welke rituelen geven mij houvast?

Welke eenvoudige gebaren brengen Gods liefde in mijn leven?

Voor wie wil ik vandaag een teken van hoop zijn?

3 Voorbeden telkens zingend beantwoorden 'Ubi caritas et amor...'

God van leven, wij bidden voor de Kerk,
dat haar rituelen mensen blijven raken
en de weg wijzen naar uw liefde. **Laten wij zingend bidden.**

Wij bidden voor allen die zoeken naar houvast,
dat zij in kleine tekens en eenvoudige gebaren
uw nabijheid mogen ervaren. **Laten wij zingend bidden.**

Wij bidden voor mensen die rouwen,
voor wie afscheid moesten nemen,
dat rituelen van herinnering en verbondenheid
hen troost mogen schenken. **Laten wij zingend bidden.**

Wij bidden voor onszelf,
dat wij, zoals de vrouw in Bethanië,
niet bang zijn om liefde concreet te tonen,
zelfs wanneer anderen dat niet begrijpen. **Laten zingend wij bidden.**

4 Slotgebed

Goede God,
U kent de taal van onze woorden,
maar ook de taal van onze gebaren en rituelen.

Dank U voor de rituelen
die ons helpen om te geloven,
te hopen en lief te hebben.

Geef dat wij, naar het voorbeeld van de vrouw uit Bethanië,
niet berekenen hoeveel liefde mag kosten,
maar vrijgevig durven geven
van onze tijd,
onze aandacht
en ons hart.

Laat onze kleine gebaren
een geur van hoop verspreiden,
zoals de kostbare olie
het huis vulde waar Jezus aanwezig was.

Zo mogen wij uw liefde zichtbaar maken,
vandaag en alle dagen.

Amen.

5 Slotlied *Zolang er mensen zijn op aarde (Huub Oosterhuis)*

CTRL+ klikken op https://www.youtube.com/watch?v=LMk0dknGg_w

*Zolang er mensen zijn op aarde,
zolang de aarde vruchten geeft,
zolang zijt Gij ons aller Vader,
wij danken U voor al wat leeft.*

*Zolang de mensen woorden spreken,
zolang wij voor elkaar bestaan,
zolang zult Gij ons niet ontbreken,
wij danken U in Jezus' naam.*

*Gij voedt de vogels in de bomen,
Gij kleedt de bloemen op het veld,*

*o Heer, Gij zijt mijn onderkomen
en al mijn dagen zijn geteld.*

*Gij zijt ons licht, ons eeuwig leven,
Gij redt de wereld van de dood.
Gij hebt uw Zoon aan ons gegeven,
zijn lichaam is het levend brood.*

*Daarom moet alles U aanbidden,
uw liefde heeft het voortgebracht,
Vader, Gijzelf zijt in ons midden,
o Heer, wij zijn van uw geslacht.*

Aan- en opmerkingen aan guido.debonnet@skynet.be